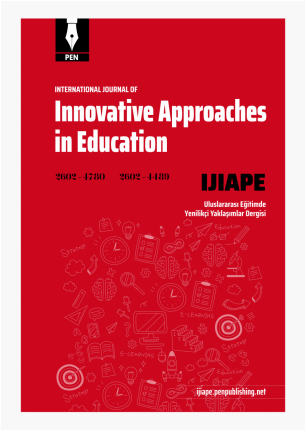

International Journal of Innovative Approaches in Education

Volume 5, Issue 1 March 2021

ijiape.penpublishing.net

ISSN: 2602-4780 (Print) 2602-4489 (Online)

Öğretmenlerin Sosyal Beceriye Yönelik Algılarının Belirlenmesi

Emine Merve Uslu & Salih Zeki Genç

To cite this article

Uslu, E.M. & Genc, S.Z. (2021). Öğretmenlerin Sosyal Beceriye Yönelik Algılarının Belirlenmesi. International Journal of Innovative Approaches in Education, 5(1), 63-86. doi: 10.29329/ijiape.2021.333.5

Published Online	March 30, 2021
Article Views	15 single - 17 cumulative
Article Download	168 single - 275 cumulative
DOI	https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.333.5

Pen Academic is an independent international publisher committed to publishing academic books, journals, encyclopedias, handbooks of research of the highest quality in the fields of Education, Social Sciences, Science and Agriculture. Pen Academic created an open access system to spread the scientific knowledge freely. For more information about PEN, please contact: info@penpublishing.net

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Pen Academic Publishing, Canakkale/Turkey
Telephone: +90 286 243 06 66 | Fax: +90 286 213 08 00 | info@penpublishing.net | www.penpublishing.net

Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi
International Journal of Innovative Approaches in Education 2021, Vol. 5 (1), 63-86
https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.333.5
Copyright © 2021. This is an open access article under the CC BY-NC-ND

Original article

Öğretmenlerin Sosyal Beceriye Yönelik Algılarının Belirlenmesi

Determining Teachers' Perceptions on Social Skills

Emine Merve Uslu [a, *] & Salih Zeki Genç [b]

[a] Department of Child Development, Vocational School of Social Sciences, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey
[b] Department of Basic Education, Faculty of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey

Özet

Çalışmanın amacı, altı farklı branştan öğretmenlerin sosyal beceri kavramı hakkındaki algılarının belirlenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin "sosyal beceriye yönelik algı" olgusu detaylı şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma verileri, açık uçlu, yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen veri analizi sonucunda araştırma bulguları; sosyal beceri ile ilgili kavramsal bilgiler, sosyal beceri gelişimini etkileyen etmenler, sosyal beceriyi geliştiren etkinlikler ve sosyal beceriyi destekleyen mesleki ve bireysel özellikler olarak temalandırılmıştır. Öğretmenlerin sosyal beceri gelişimlerini destekleyecek nitelikte çalışmalara katılmaları önemli bulunmaktadır. Elde edilen veriler ışığında hem mesleki hem de kişisel gelişim üzerimde olumlu etkisi bulunan sosyal becerilerin, eğitim öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenci açısından önemi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Algı, Öğretmen, Olgubilim.

Abstract

The aim of the study is to determine the perceptions of teachers from six different branches about the concept of social skills. In this study, one of the qualitative research methods, the phenomenology design was used. In the study, the phenomenon of "perception towards social skills" of teachers was tried to be examined in detail. The study group was determined by purposeful sampling method. Research data were collected using open-ended, semi-structured interview questions. The obtained data were analyzed with content analysis approach. Research findings as a result of data analysis performed in line with the purpose of the study; Conceptual information about social skills, factors affecting social skills development, activities that improve social skills, and professional and individual characteristics that support social skills. It is important for teachers to participate in activities that will support social skills development. In the light of the data obtained, the importance of social skills, which have a positive effect on both professional and personal development, was emphasized in the education process for teachers and students.

Keywords: Social Skills, Perception, Teacher, Phenomenology.

Received: 30 January 2021 * **Accepted:** 23 March 2021 * **DOI:** https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.333.5

* **Corresponding author:**

Emine Merve Uslu, Department of Child Development, Vocational School of Social Sciences, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey.
Email: merveuslu@comu.edu.tr

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

GİRİŞ

Kişinin yaşamını sürdürdüğü sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi bu çevreye uygun sosyal becerilere sahip olması ile mümkün olabilir (Gresham, 1997). İnsanların sosyal etkileşimleri başlatabilmesi ve devam ettirebilmeleri sosyal becerilerini davranış olarak uygulayabildiklerinde mümkün olabilmektedir (Westwood, 1993). Sosyal bir varlık olan insan toplumsal ilişkilerini sürdürürken sosyal becerilerini kullanır. Sosyal becerileri gelişmiş kişiler bu özelliklerinden dolayı etkileşimde bulunduğu insanlar tarafından doğru anlaşılırlar. Bu sebeple sosyal beceri seviyesi yüksek olan kişilerin toplumsal ilişkilerinin daha iyi olduğu, sosyal ilişkilerinin olumlu şekilde seyrettiği ortaya çıkmaktadır.

Kişiler arası ilişki ve etkileşimin oluşturulması, sosyal etkileşimde etkili ve doğru davranışların öğrenilmesi ve uygulanması, kişisel düşüncenin ifade edilebilmesi, kişinin hakkını savunabilmesi, gerekli durumlarda yardım almak için talepte bulunması kişinin sosyal gelişimi ile ilgilidir (Sorias, 1986). Ana dilin kazanılması, göz teması kurma, sosyal ortama katılma, kurallara uyma bilincinin kazanılması sosyal beceri gelişimi ile birlikte kişinin kazandığı ilk sosyal davranışlardır. Kişinin sosyal becerilerini sergilemesi için birçok davranış kalıbını sergileyebiliyor olması gerekmektedir. Sosyal becerilerin davranışsal olarak uygulamaya koyulmuş hali sosyal davranışlardır. Sosyal davranışlar gözlenebilen ve gözlenemeyen öğrenilmiş davranışları içerir (Bacanlı, 1999). Örneğin sözel iletişim becerisine ait davranışlar gözlenebilen sosyal davranışlar, kişinin karşılaştığı bir problem durumuna yönelik geliştirdiği çözüm yolları ise gözlenemeyen karmaşık yapıdaki sosyal davranışlardır.

Çocuklar okulda öğretmenleri ve akranları, okul dışında aile ve diğer sosyal çevreyi model alarak sosyal becerileri öğrenmeye başlarlar. Değişen ve gelişen toplumsal yapı ve buna bağlı olarak da toplumsal normlar kişilerin bu değişime adaptasyonunu zorlaştırmaktadır. Toplumsal uyum süreci ile beraber eğitim kurumlarında sosyal gelişimin daha fazla desteklenmesi önem kazanmıştır (Genç, 2005). Eğitim öğretim ortamlarında farklı yöntemler kullanılarak öğrencilerin sosyal beceri gelişimlerine katkı sağlanabilir. Sosyal beceri gelişimi çocukta sosyal uyumu ve sosyal etkileşimi olumlu etkilediği gibi akademik başarıları da arttırmaktadır (Mc Clelland ve Morrisan, 2003). Sosyal beceri gelişimi ve akademik başarıyı birlikte ele alan çalışmalar sosyal becerileri ve akademik başarı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal beceriler birçok disiplinin ilgi alanında yer alır. Sosyal becerinin gelişmesine yönelik yapılan çalışmalar sınıf ortamında kullanılan farklı yöntem ve tekniklerin sosyal becerinin arttırılmasında etkili olduğunu ifade etmektedir. Drama, oyun, hikâyeleştirme gibi çalışmalar sosyal gelişimi destekleyen etkinlikler olduğunu ifade eden çalışmalar literatürde yer almaktadır (Pekdoğan, 2016). Örneğin Mantaş (2014), tarafından ilkokul öğrencilerinin sosyal beceri gelişimlerinin drama ile desteklenmesine yönelik çalışma yapmıştır. Aksoy (2014), okul öncesi dönem öğrencilerinin sosyal

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

uyum becerilerinin oyun ve hikâye etkinlikleri ile arttırılmasına yönelik yaptığı çalışmada öğrencilerin oyun ve hikâye etkinlikleri ile sosyal beceri gelişiminin desteklenebileceğini ortaya koymuştur.

Koç (2015), işbirliği öğrenme ile sosyal beceri kazanımı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada öğretmenlerin uygun yöntem seçerek öğrencilerin sosyal beceri gelişimini destekleyebilecekleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler özellikle model alarak öğrencileri üzerinde öğrenmeye sebep olmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin toplumsal uyum, etkili iletişim, özdenetim, problem/çatışma çözme gibi sosyal davranış boyutlarında kendilerini yetiştirmiş olmaları önemli görülmektedir. Bununla birlikte mesleki gelişimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olan iletişim becerileri doğru davranış yöntemi, öğrencilerle doğru etkileşim, çatışma çözme öğretmenlerin sahip olması gereken ve son yıllarda önemi daha fazla anlaşılan özelliklerindendir. Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenler de kaynaştırma öğrencilerinin sosyal beceri gelişim düzeyini diğer akranları ile birlikte desteklemekle yükümlüdürler bunun için de akranları ile aynı eğitim ortamında sosyal etkileşim içerisinde bulunması hedeflenen kaynaştırma öğrencilerinin iyi bir kaynaştırma eğitimi alması sosyal destek gördükleri bir sınıf ortamı ile sağlanabilecektir (Odem, 2000).

Sosyal becerinin etkin kullanıldığı sınıf ortamının en önemli öğesi de bu becerilere sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri ve öğrencilere sosyal beceri kazandırma sürecine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmalar alan yazında mevcuttur (Yüksel, 1997). Dobbins ve Higgins (2010) öğretmenler ile gerçekleştirdiği çalışmalarında öğretmenler aldıkları lisans eğitimlerini sosyal beceri yeterlilikleri açısından yeterli görmedikleri belirtmişlerdir. Öğretmen adayları ile gerçekleştirilen çalışmada öğretmen adayları öğretmenlik uygulamalarına ilişkin görüşleri incelenmiş ve öğretmen adaylarının uygulamada zorlandıkları becerilerin sosyal beceriler olduğu ortaya konulmuştur.

Farklı disiplinlerde yer alan ve kavramsal olarak birçok farklı şekilde ifade edilen sosyal beceri, eğitim ile kazandırılabilen davranış örüntüsüne sahiptir. Özellikle okullarda öğretmenlerin sınıf içi öğrenme ortamlarında uygulayacağı yöntemlerle birçok sosyal beceri davranışı hayata geçirilebilir. Sınıf ve okul ortamlarında olumlu sosyal ortam oluşturan öğretmenler uygun yöntem belirleyerek öğrencilerinin sosyal beceri gelişimlerine de destek olurlar. Yeterli sosyal beceri düzeyine sahip öğretmenler kendilerini en iyi şekilde ifade edebilirler, karşısındaki kişinin davranış ve söylemlerini daha doğru anlayabilirler (Segrin, 2001). Bazı araştırmacılar tarafından insan kişiliğini oluşturan sosyal duygusal boyutun davranışa yansıması olarak ifade edilebilen sosyal becerilere sahip insan yetiştirilmesi eğitimin de önemli işlevlerinden sayılabilir (Spence, 2003)

Çocuğun sosyal duygusal gelişiminde sosyal öğrenme kuramcılarına göre model alma ve çocuğa karşı sergilenen davranış ve tutumlar büyük önem taşımaktadır (Katz & Mc Clellan, 1997). Sosyal çevre ile iyi ve etkili iletişim kurmayı sağlayan sosyal beceriler özellikle model alarak öğrenilmektedir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Sosyal beceriler tüm yaş dilimlerinde desteklenmesi gereken becerilerdir. Bu sebeple tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin sosyal-duygusal alanda desteklenmesi için sosyal becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için de aile ile birlikte öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Öğretmenlerin sosyal beceriye yükledikleri anlam onların uygulayacağı sosyal beceri eğitim uygulamalarında da nasıl bir yol izleyeceğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin birçok beceriyi kazanmasında önemli rolü olan öğretmenlerin sosyal beceriye yönelik algılarının belirlenmesi bu sebeple önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın altı farklı branştan öğretmenin sosyal beceri kavramından ne anladıkları belirlenmiştir. Amaç doğrultusunda sosyal beceri ile ilgili kavramsal bilgiler, sosyal beceri kavramını etkileyen faktörler, öğretmenlerin sahip olduğu mesleki ve bireysel sosyal beceri özelliklerinin ortaya çıkartılmasına çalışılmıştır.

YÖNTEM

Nitel araştırmada deseni belirlemek araştırmanın veri toplama yöntemi ve analizi açısından araştırmaya rehberlik eder. Nitel araştırma desenleri kültür analizi, olgu bilim, kuram oluşturma, durum çalışması ve eylem araştırmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada fenomoloji (olgu bilim) deseni seçilmiştir. Olgu bilim deseninde katılımcıların bir olguya ilişkin yaşantılarının ve yükledikleri anlamların ortaya konulduğu çalışmalardır (Cresswell, 2007). Olgubilim desenine ait çalışmalarda derin ve detaylı olarak anlamlandıramadığımız olgular üzerinde durulmaktadır. Olgu ile ilgili derinlemesine ve detaylı olarak bilgi edinmek amacıyla yapılan çalışmalar olgubilim (Fenemoloji) olarak anlamlandırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada farklı branşlarda öğretmenlerin "Sosyal Beceriye yönelik algıları" olgusunu detaylı bir biçimde incelemeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Katılımcılar olgu bilim araştırmalarında üzerinde çalışılan olguyu tecrübe eden, anlamlandıran ve bu tecrübe ve algıları ifade edebilen veri kaynakları kullanılmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Altı farklı branştan 20 öğretmen çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada veriler görüşme yapılarak toplanmıştır. Olgu bilim çalışmasında oluşturulan heterojen gruplar sayesinde verilere ulaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Tablo 1. Katılımcı Özellikleri

Öğretmen	Cinsiyet	Kıdem Yılı	Branş
Oö1.	Kadın	10-20	Okul Öncesi
Oö2.	Kadın	10-20	Okul Öncesi
Oö3.	Kadın	1-10	Okul Öncesi
Oö4.	Kadın	+20	Okul Öncesi
SÖ1	Kadın	10-20	Sınıf
SÖ2	Erkek	10-20	Sınıf
SÖ3	Erkek	+20	Sınıf
SÖ4	Kadın	+20	Sınıf
TÖ1	Erkek	1-10	Türkçe
TÖ2	Erkek	10-20	Türkçe
TÖ3	Kadın	+20	Türkçe
TÖ4	Kadın	10-20	Türkçe
TÖ5	Kadın	10-20	Türkçe
TÖ6	Kadın	1-10	Türkçe
MÖ1	Erkek	+20	Matematik
MÖ2	Kadın	1-10	Matematik
FÖ1	Erkek	10-20	Fen Bilimleri
FÖ2	Kadın	+20	Fen Bilimleri
SBÖ1	Kadın	1-10	Sosyal Bilgiler
SBÖ2	Erkek	+20	Sosyal Bilgiler

Veri Toplama Aracı

Görüşme tekniği, olgu bilim deseninde üzerinde araştırma yapılan olgulara dair anlam ve deneyimleri derinlemesine araştırma imkânı sunar. Görüşmelerde veri kaynakları ile etkileşimde bulunulur ve sonda sorular da kullanarak olgular ile ilgili kavramlar ve deneyimler belirlenmeye çalışılır (Creswell, 2007). Çalışmada veriler toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken öncelikli olarak ilgili alan yazın incelenmiş, öğretmenlerin sosyal beceri ile ilgili algılarını ortaya koymak için görüşme soruları belirlenmiştir. Belirlenen görüşme soruları uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenen görüşme soruları uygulanabilir hale getirilmiştir. Farklı branşlardan 6 öğretmen ile pilot uygulama sonucunda görüşme formunun uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşme formunda öğretmenlerin sosyal becerilerinin kapsamı ile ilgili görüşleri, sosyal beceriyi etkileyen faktörler, öğretmenlerin sahip olması gereken sosyal beceri özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Olgu bilim deseninde, olgular ile ilgili derinlemesine anlam çıkarma çabası vardır. Olguların derinlemesine anlamları ortaya çıkar ve bunların kendi içinde sınıflandırılabilir (Çepni, 2010). Verilerin

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

analizinde içerik analizi yaklaşımı doğrultusunda birbirleri ile benzer nitelikteki ifadeler belli temalar altında bir araya getirilerek düzenlenir. Gerekli görülen noktalarda doğrudan alıntılarla desteklenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan araştırmada sorulara verilen yanıtlar araştırmanın amacına uygun değerlendirilerek aynı tema altında toplanmıştır. İçerik analizi ile belirlenen tema ve kategoriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Tema ve kavramlar alan uzmanının görüşleri alınarak eşleştirilmiştir.

Tablo 2. Tema ve Alt Temalar

Tema ve Alt Temalar	Toplam Kod Sayısı (231)	Toplam Yüzdesi (%)	Kod Yüzdesi (%)
Kapsamı	32	13,85	100
İletişim	9	3,89	28,1
Davranış Çözümleme	7	3,03	21,9
Toplumsal Uyum	6	2,59	18,7
Yardımlaşma Becerisi	5	2,16	15,6
Katılım Sağlama	3	1,29	9,4
Problem Çözme	2	0,86	6,2
Etkileyen Etmenler	52	22,51	100
Okul Olanaklı Etmenler	28	12,12	100
Okul İdaresi	8	3,44	28,6
Öğretmenler	5	2,16	17,8
Öğrenci Velileri	3	1,29	10,7
Öğrenciler	10	4,32	35,7
Diğer Personel	2	0,86	7,1
Okul Dışı Etmenler	24	10,38	100
Aile	8	3,44	33,3
Sosyal çevre	10	4,32	41,7
Kurslar	6	2,59	25
Etkileyen Etkinlikler	69	29,87	100
Okul İçi Etkinlikler	39	16,88	100
Yardımlaşma	6	2,59	15,4
Hizmet içi faaliyet	6	2,59	15,4
Sosyal ve sportif faaliyetler	2	0,86	5,1
Çalışma yapmıyorum	3	1,29	7,7
Okul projeleri	3	1,29	7,7
Öğretmenler arası faaliyet	2	0,86	5,1
Veli ziyaretleri	1	0,43	2,6
Kültürel faaliyetlere katılım	7	3,03	7,7
Sosyal çevreyle iletişim	4	1,72	10,2
Veli- öğrenci gezileri	5	2,16	12,8
Okul Dışı Etkinlikler	30	12,98	100

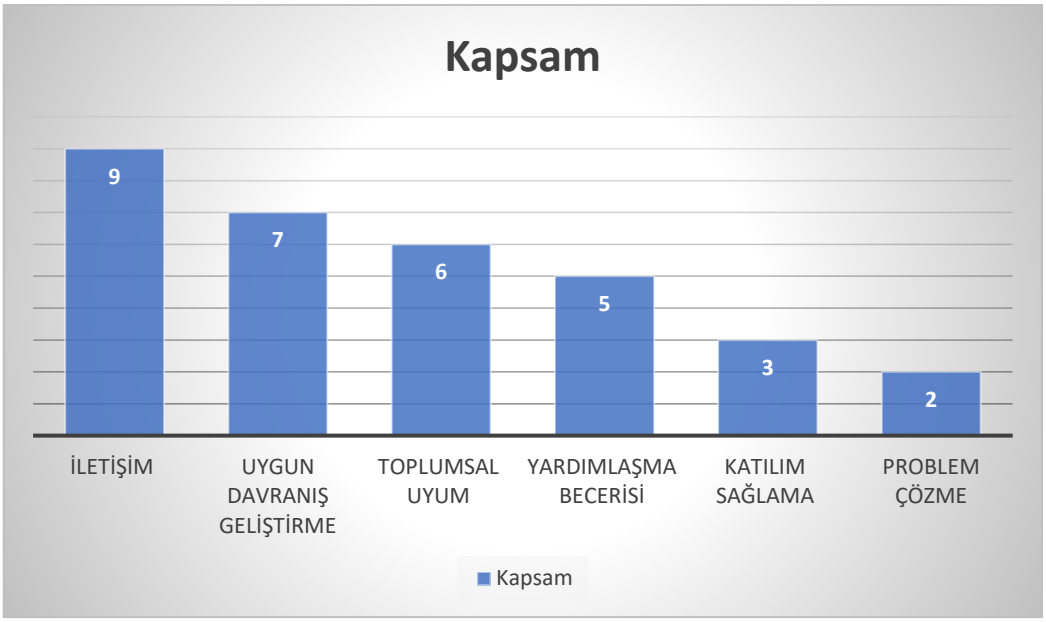
This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Alan okuma	7	3,03	28
Tiyatro- Sinema	5	2,16	17,8
Sosyal Etkinliklere Katılım	4	1,72	14,3
Kültür Sanat Etkinlikleri	3	1,29	10,7
Seyahat	2	0,86	7,14
Dil Öğrenme	2	0,86	7,1
Sportif Faaliyetler	2	0,86	7,1
Akraba Ziyaretleri	2	0,86	7,1
Dernek/ Vakıf Faaliyetleri	1	0,43	3,5
Seyahat	2	0,86	7,1
Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Beceriler	78	33,76	100
Mesleki Özellikler	43	18,61	100
Alan Bilgisi	9	3,89	20,9
Öğretmen öğrenci iletişimi artar	7	3,09	16,3
Empati	6	2,59	13,9
İfade Etme Becerisi	5	2,16	11,6
Problem Çözme	5	2,16	11,6
İşbirliği	4	1,72	9,3
Adil Olma	4	1,72	9,3
Bireysel Farklılıkları Önemseme	3	1,29	6,9
Bireysel Özellikler	35	15,15	100
Özgüven	9	3,89	25,7
Sosyal Uyum	8	3,44	22,8
Sorumluluk	6	2,59	17,1
Anlayışlı, Sabırlı Olma	4	1,72	11,4
Öfke Kontrolü	3	1,29	8,6
Uygun Tepki	3	1,29	8,6

BULGULAR

Farklı Branşlardan öğretmenlerle sosyal beceri ile ilgili sorulan sorulardan elde edilen veriler içerik analizi yaklaşımına göre analiz edilmiş dört ana tema ve bunlara ait altı alt tema olarak kategorilendirilmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Şekil 1. Sosyal Beceri'nin Kapsamı Hakkındaki Bulgular

Sosyal becerinin kapsamı hakkında en fazla iletişim, uygun davranış geliştirme ve toplumsal uyum kavramları üzerinde durulmuştur. Üzerinde en fazla durulan İletişim becerisi ile ilgili öğretmenler en fazla sözlü iletişime değinmişlerdir; MÖ1: "Sosyal beceri bireyin sosyal hayatı içerisinde kendini ifade edebilmesi için başkalarıyla iletişim kurabilme becerisidir. En temeli selamlaşma, dinleme, konuşmayı başlatma, sürdürme, soru sorma, özür dileme, teşekkür etmeden başlayıp daha sonra hoşgörülü olma, yardım etme ve alma, yönergelere uyma, eşyaları paylaşma ödünç alma sözünde durma gibi becerilerdir". Şeklinde görüş bildirirken TÖ3 :"Hayatta insanlarla iyi bir etkileşim halinde olmak için doğru iletişim ve davranışlara sahip olmak." Şeklinde ifade etmiştir. İletişim kavramı ile ilgili ifade edilen diğer bir tema sözsüz iletişimdir. Bununla ilgili; SB1:"İletişim kurarken göz teması kurmak, el kol hareketleri ve mimik kullanmak önemlidir." Belirtilen ifadeyi destekler nitelikte FÖ2: "İletişim bir bütün olarak görülmeli, ifade ettiğimiz konuyu mimik jestlerle desteklemek iletişimin bir parçasıdır." Olarak görüş bildirmiştir.

Uygun davranış geliştirme alt teması ilgili öğretmenler; SÖ3:"Bir kişiyle problem yaşadığımda onunla iletişim kurmak için kendimi onun yerine koyarım ve onun benim hakkımdaki söylediklerini önemserim." Diğer bir öğretmen, MÖ: "Problem durumuna karşı etrafımdaki kişilerin fikirlerini alarak, farklı açılardan değerlendirerek çözüm üretmeye çalışıyorum.", SBÖ2: "Yaptığım davranışların eleştirilmesi beni rahatsız etmez, dinlerim ve tekrar düşünürüm." Diyerek görüşlerini dile getirmişlerdir.

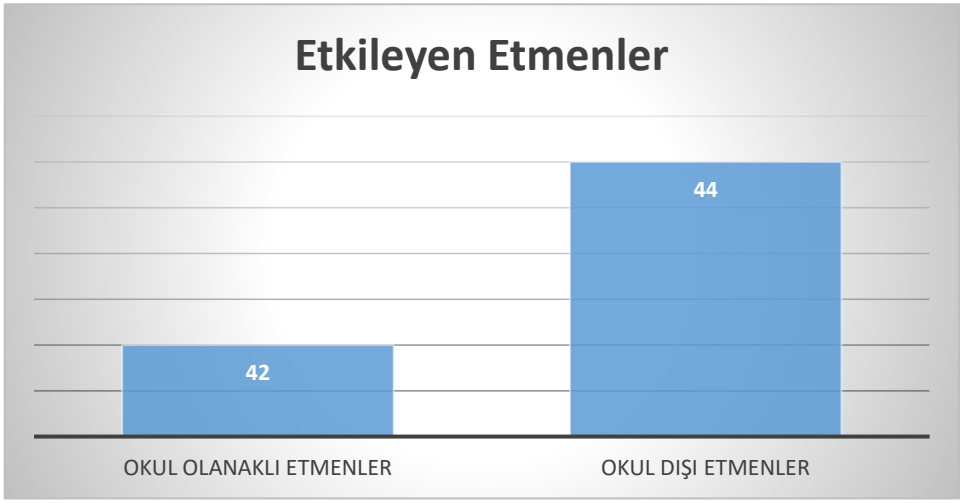
Toplumsal Uyum ile ilgili; OÖ2: "Çocuğun toplum içinde kendisi gibi davranıp, aynı zamanda o topluma ait bireysel ve sosyal kuralları kavrayabilmiş ve bunlara göre davranabiliyor olmasıdır." TÖ5: "Sosyal beceri bireyin, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek, diğer bireyleri anlaması olaylara uygun tepkiler vermesi ve çevreye uyum gösterme becerisidir." şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Yardımlaşma Becerisi ile ilgili öğretmenler; F2: "Birlikte aktivite yaparken yapılabilen etkinliklere etkin katılırım." diye ifade ederken, O4: "Kişinin tanıştığı kişilerle ya da bildiği ortamlarda çabuk ve etkili iletişime geçerek, bu kişilerle uyum içinde çalışarak ve iletişim kanallarını kullanarak sorun çözme becerisi önem kazanır" şeklinde görüşünü belirtmiştir. Katılım Sağlama alt teması ile ilgili öğretmenler SBÖ2: "Farklı grup etkinliklerine kültürel, sosyal etkinliklere katılım sağlarım." Derken, başka bir öğretmen MÖ: "Arkadaş gruplarımızla düzenlediğim farklı etkinliklere katılırım." Diyerek görüş bildirmiştir. Problem Çözme kavramı ile ilgili öğretmenler, F1: "Etrafımızdaki insanlar tarafından görüşlerinin kabul görmesi, Toplumsal konuları ilgilendiren durumlarda insanlar arasında etkin bir iş birliği sağlama ve günlük hayatımızda karşılaştığımız problemleri sağlıklı bir şekilde çözüme ulaştırma becerisidir" şeklinde görüşleri ifade etmişlerdir.

Etkileyen Etmenler

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda sosyal beceriyi etkileyen etmenler ile ilgili okul içi faktörler ve okul dışı faktörler olarak iki ayrı tema şeklinde belirlenmiştir

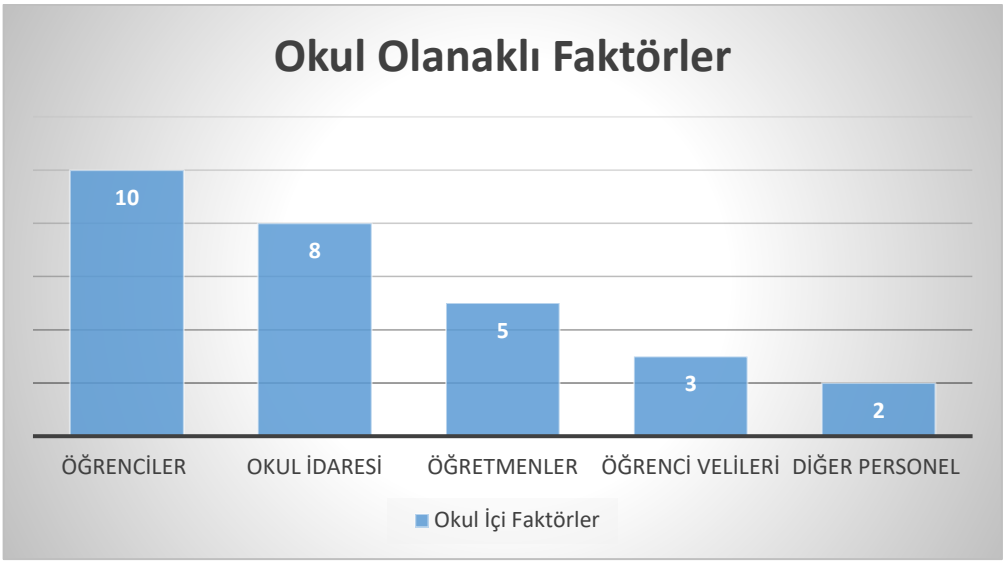

Şekil 2. Sosyal Beceriyi Etkileyen Faktörler

Okul Olanaklı Faktörler

Sosyal beceriyi etkileyen okul olanaklı faktörlerin olduğu görüşmeler sonucunda belirlenmiştir. Okul olanaklı faktörlerin alt temaları sırasıyla öğrenciler, okul idaresi, diğer öğretmenler, öğrenci velileri ve diğer personellerdir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Şekil 3. Sosyal Beceriyi Etkileyen Okul Olanaklı Faktörler

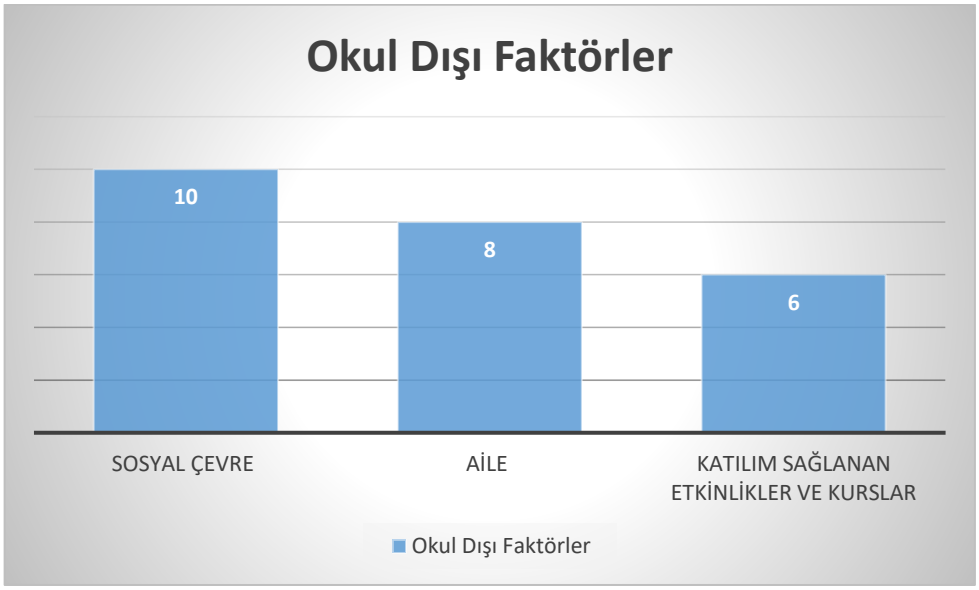
Öğrenciler alt teması ile ilgili öğretmenler M1: "Öğrencinin öğretmeni takdir etmesi (öğrettikleri davranışlarıyla), idarenin sahip çıkması, öğrencinin öğretmene çekinmeden rahatça soru sorabilmesi…", SBÖ1: "Öğretmenin öğrenciyi; öğrencinin öğretmeni sevip sayması Öğrencileri tarafından sevgi ve saygıya değer görülmesi." olarak ifade etmişlerdir. Olumsuz yönde etkilerinden bahsederken öğretmenler, SBÖ4: " İdarenin öğretmenlere ilişkin empati kuramaması, iletişimi sağlıklı kuramaması." Olumlu olarak "Birbirini anlayan idare ve öğretmen topluluğunun olmasıdır." OÖ4: "Aynı doğrultuda (öğrenciyi değiştirmeye, geliştirmeye ve bunu eğlenceli hale getirmeye çalışmak gibi) hedefleri olan öğretmenler ve idarecilerin "ödül (takdir, övme, belge) uygulamaları öğretmenin sosyal becerilerini olumsuz ya da olumsuz etkiler. Şeffaf olmayan bir yönetim, öğretmenler arasında ayrım yapan haksızlıklara sebebiyet veren bir okul ve öğretmenler de sosyal becerilerin gelişimini olumsuz etkiler." Şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğretmen faktörünün, sosyal beceri gelişimine etkisinden bahsederken şu görüşler ön plana çıkmıştır; MÖ1: "Bir öğretmenin ister kendi branşından olsun ister başka branştan diğer öğretmenlerle iyi geçinmesi okul içinde etkilidir."; FÖ1: "Öğretmenlerin birbirlerine yardım etmesi birbirleri ile arkadaş olmaları sınıflar arası bilgi ve sosyal alışverişi arttırır." Öğrenci velilerin etkisi ise TÖ5: "Öğretmenlerin sosyal becerilerini olumsuz etkileyen tepkilerin başında velilerin davranışlarını söyleyebilirim. Ayrıcalık bekleyen, kendi çocuğunu her zaman ilginin odağına almak isteyen ve yalnızca kendi çocuğunu değerli gören veliler… Böyle durumlarda tüm öğretmenlerin ve okul idaresinin ortak bir durum sergilemesi oldukça önemlidir."; T4: "Velilerin kendini çocuklarını biricik görmesi. Tabiî ki her çocuk bizler için çok özel fakat kendilerini ve çocuklarını kusursuz gören, her zaman ayrıcalığın kendinde olmasını bekleyen bir veli profili bizleri bu konuda zorluyor. Okulda öğretmenler ve idare arasındaki işbirliği çok önemli. Eğer bu ayak sağlam değilse öğretmenin sosyal becerilerini kullanması için uygun bir ortam yaratılamıyor." İfadeleri kullanılarak belirtilmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Okul Dışı Faktörler

Sosyal beceriyi etkileyen okul dışı faktörler yapılan görüşmeler sonucunda okul dışı faktörler; sosyal çevre, aile, katılım sağlanan etkinlik ve kurslar olarak belirlenmiştir.

Şekil 4. Sosyal Beceriyi Etkileyen Okul Dışı Faktörler

Okul dışı faktörlerden sosyal çevre alt teması ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir; OÖ3:"Arkadaşlarım ve komşularımla paylaşımlarım etkilidir." SBÖ2; "Çevremdeki insanlarla konuştuğum konular, kaliteli zaman geçirmemiz sosyal gelişimimi arttırır."

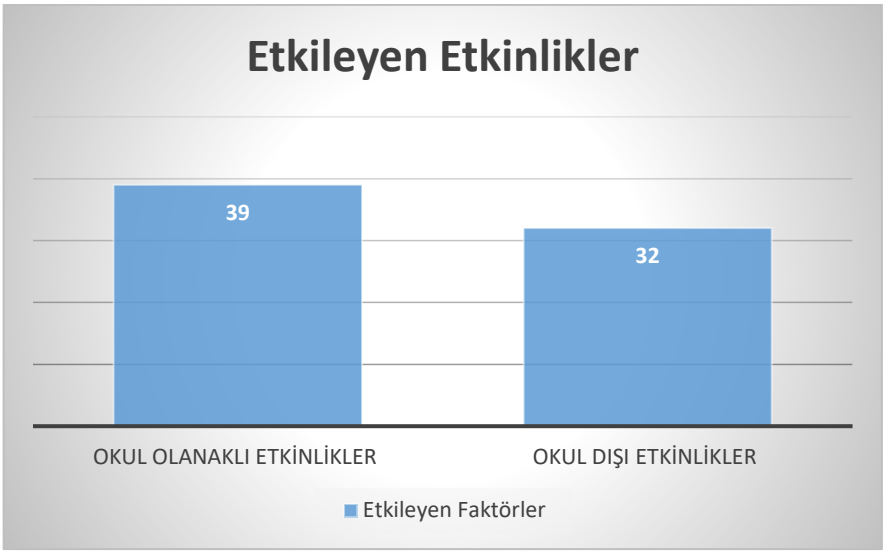
Aile faktörü ile ilgili öğretmenler; TÖ1: "Aileme ayırdığım zaman benim için çok önemlidir. Gün içerisinde mutlaka çocuklarım ve eşimle vakit geçirmeye çalışırım. Bence aile bireyleriyle geçirilen vakit tüm bireyler için sosyal açıdan önemlidir."; SÖ1:"Akraba çevremle yakın olduğum için onlarla belli aralıklarla görüşmeye çalışıyorum. Paylaşımlarımız ile hem etkinlik yapmış oluyor hem de sosyalleşmemizi sağlıyor." Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Katılım Sağlanan Etkinlikler ve Kursların sosyal beceri gelişimine etkisini ifade eden öğretmen görüşleri SÖ3: "İlgi duyduğum alanda halk eğitimin açmış olduğu kurslara katılıyorum. Kurslarda benimle aynı ilgi alanına sahip insanlarla tanışmış olmak bu insanlarla arkadaş olmamı sağlıyor." Derken buna ek olarak FÖ2: "Katıldığım kurs gibi etkinliklerle birçok çevre edindim. Günlük hayatımda faydalı birçok bilgiyi burada tanıştığım arkadaşlardan öğreniyorum." Şeklindedir.

Etkileyen Etkinlikler

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda sosyal beceriyi etkileyen etkinlikler ile ilgili Okul İçi Etkinlikler ve Okul Dışı Etkinlikler olarak iki ayrı tema belirlenmiştir.

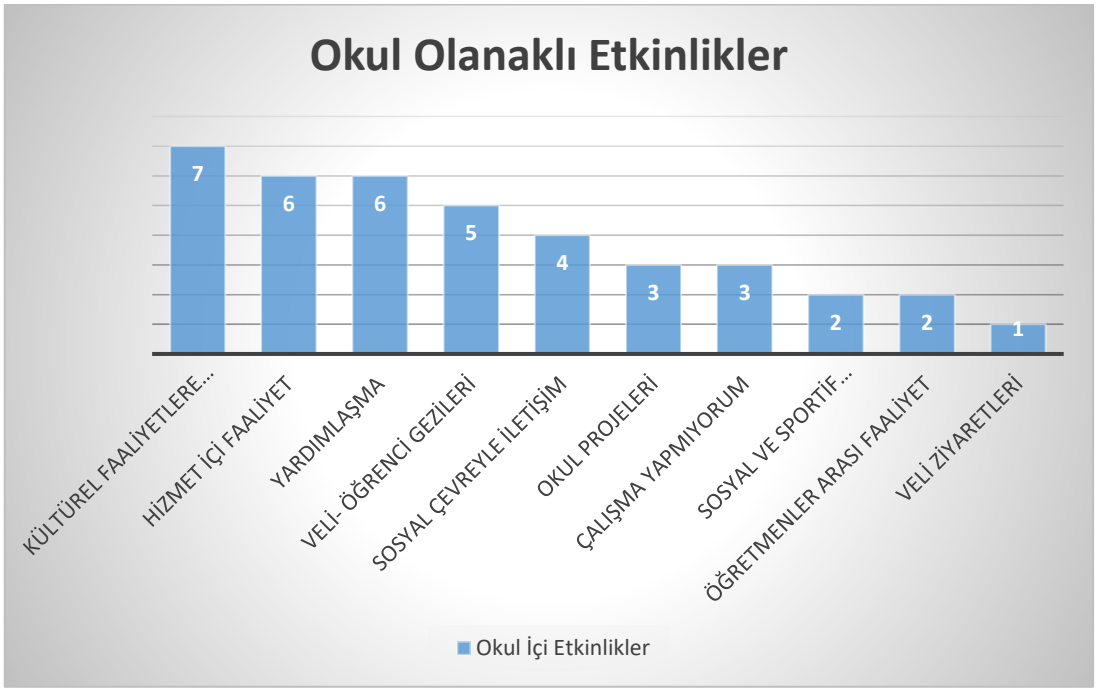
This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Şekil 5. Sosyal Beceriyi Etkileyen Etkinlikler

Okul Olanaklı Etkinlikler

Sosyal beceriyi etkileyen okul olanaklı bir takım etkinlikler olduğu görüşmeler sonucunda belirlenmiştir. Okul olanaklı etkinlikler sırasıyla kültürel faaliyetlere katılım, hizmet içi faaliyetler, yardımlaşma, veli-öğretmen gezileri, sosyal çevreyle iletişim, okul projeleri, çalışma yapmıyorum, sosyal ve sportif etkinlikler, öğretmenler arası düzenlenen etkinlikler, veli ziyaretleri şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 6. Sosyal Beceriyi Etkileyen Okul Olanaklı Etkinlikler

Öğretmenler Sosyal Beceriyi Etkileyen Okul olanaklı etkinlikleri en fazla Kültürel Faaliyetlere Katılım şeklinde ifade etmişlerdir. SÖ3:"Okulumuzdaki sosyal becerilerin gelişimi açısından okul

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

içinde tiyatro, sinema, drama vb çalışmalara katılmak sosyal açıdan bizi geliştiriyor. Ayrıca belirli gün ve haftalar programına da tüm sınıfların katılımı sağlamaya çalışıyoruz. Okul dışı olan gezilere de tüm sınıfın katılımı sağlanıyor." T6:Birkaç öğretmen arkadaşımla birlikte öğrencilerin sosyalleşmesi için tiyatro, şiir dinletileri gibi etkinlikler düzenleyerek tüm sınıflardan öğrencilerin katılımını sağlamaya çalışıyoruz. Etkinlikler bizim ve öğrencilerimiz için sosyal gelişim adına olumlu sonuçlar veriyor." Diyerek öğretmenler görüşlerini belirtmişlerdir.

Hizmet İçi Faaliyetler ile ilgili öğretmen görüşleri SÖ2:"Mesleki eğitimler alıyoruz, hem sosyalleşmek hem de işte daha verimli olmamızı sağlıyor." ; OÖ4: "Okulun, Milli Eğitimin düzenlediği seminerlerde kendi alanımdan birçok arkadaşla tanışmak ve bilgi paylaşımında bulunmak çok etkili oluyor." Diyerek hizmet içi faaliyetlere ve seminerlere katılımın sosyal gelişimi ve mesleki gelişimlerini desteklediğini dile getirmişlerdir.

Yardımlaşma faaliyetine ilişkin öğretmen görüşleri de M1: "Okulda öğrencilerin de yardımlaşma davranışını kazanmaları için okul içi veya okullar arası yardımlaşma projeleri yapıyoruz ya da Milli Eğitimin düzenlediği yardımlaşma faaliyetlerini arkadaşlarımla birlikte katılıyoruz da öğrencilerimizi de katılmaları için teşvik ediyoruz."; T2: Okulda düzenlenen yardım çalışmaları ve kermeslerde ben de görev almaya çalışıyorum. Öğrencilerim ve velilerimi de dâhil etmek için çaba gösteriyorum." Şeklindedir.

Veli-Öğrenci Gezileri alt temasına ilişkin öğretmenlerden SB2: "Sosyal ve kültürel geziler düzenliyoruz. Çeşitli yarışmalar yapıyoruz. Mümkün oldukça etkinliklere katılıp gösteriler hazırlıyoruz."; SÖ3 ise "Öğrencilerimle ve onların velileriyle gezi düzenlemeye çalışıyorum bu gezilerin sınıf içi etkileşimi arttırdığını düşünüyorum hem de öğrencilerimi yakından tanıma imkânı buluyorum." İfadelerinde bulunmuşlardır. Sosyal Çevreyle Etkileşim içerisinde olmanın etkilerinden bahseden öğretmenlerden FÖ2; "Okulun bulunduğu çevreyi dolayısıyla öğrenci ve velilerimi daha iyi tanımak için bu çevrede vakit geçirmeye çalışıyorum. Okulun çevresiyle ilgili durumlardan haberdar olmaya gayret ediyorum." demiştir.

Okul Projeleri ile ilgili görüşlerini ifade eden öğretmenler de TÖ1: "Öğrencilerimin sosyal gelişimlerini etkileyecek etkinlikler yapıyoruz. Dersimiz buna elverişlidir. Dramatizasyon, model alma, drama, akran destekli projeler ve değerler eğitimi gibi projeler öğrencilerimizin sosyal becerilerini olumlu etkilemektedir." ; MÖ2: "Okul içinde öncelikli olarak sınıfta öğrencilerimin bu becerilerini geliştirmelerini hedefliyorum. Onlara öncelikle kendi iç dünyasında kendini anlama, sonrasında toplum önünde kendini anlatma çalışmaları yapmaya çalışıyorum. Bunun için öğrencilerimi özgüvenli yetiştirmek için sürekli sorumluluklar vermeye özen gösteriyorum. Okumalarına, yazmalarına ve konuşmalarına destek olmak amacıyla ders konularım el verdiğinde ödev ve proje çalışmaları yürütmelerini istiyorum." diyerek görüşlerini ifade etmişlerdir.

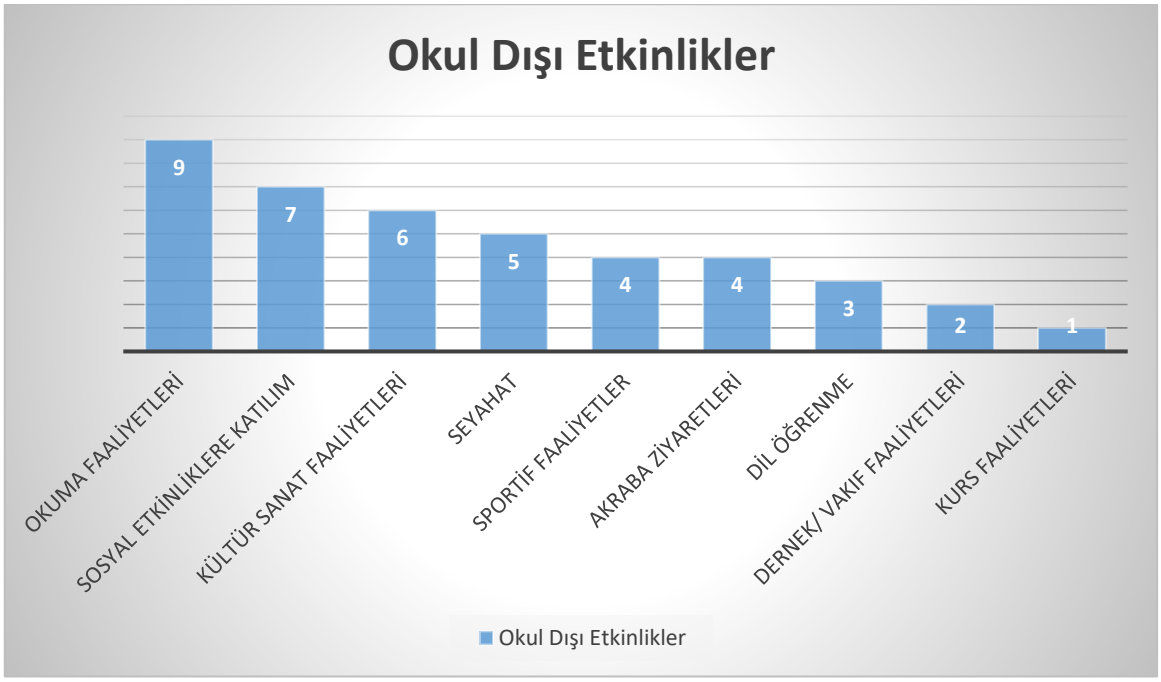
This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Sosyal Beceri Etkileyen Okul Olanaklı Etkinlikler adı altında toplanan görüşlerde "Çalışma Yapmıyorum" diyen öğretmenler de görüşlerini şu şekillerde ifade etmişlerdir; T4: "Maalesef ki pek bir çalışma yapmıyoruz. Ama her gün öğretirken öğrendiğimiz birçok şey oluyor. Bunlarla kendimizi yenilemeye çabalıyoruz."; T5: "Bu konuda özel bir çalışma yapamıyoruz. Ancak karşılaştığımız durumlarda başa çıkmaya çalışırken aldığımız dersleri yani yaşayarak öğrendiklerimizi bir çalışma gibi düşünebiliriz."

Sosyal ve Sportif Etkinlikler alt temasına uygun görüşler ifade eden öğretmenler de SÖ1: "Okulda düzenlenen spor müsabakalarına öğrencilerimle birlikte mutlaka katılmaya çalışıyorum özellikle benim öğrencim yarışıyorsa tüm sınıfı katılması için teşvik ediyorum ve birlikte katılıyoruz."; OÖ3: Öğrencilerimle ve bazen velilerin de katılımlarının sağlandığı sınıf kahvaltı ve yemekleri düzenliyoruz bunların sınıf iletişimi için olması gerektiğini düşünüyorum. Şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenler Arası Geziler ile ilgili öğretmenlerden SÖ; "Okulumuz birkaç kere öğretmen arkadaşlarla müze gezisi düzenledi arkadaş ilişkilerimiz için gerçekten iyi oldu." Şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Veli Ziyaretleri ile ilgili, F1:"Veli ziyaretleri ile samimi bir ortamda gerçekleşen görüşmeler sayesinde öğrencilerin iç dünyalarını daha yakından tanıma fırsatı buluyorum." Şeklinde ifadede bulunmuştur.

Okul Dışı Etkinlikler

Sosyal beceri ile ilişkili, sosyal beceri gelişimini etkileyen okul dışı etkinlikler olduğu görüşmeler sonucunda belirlenmiştir. Okul dışı etkinlikleri sırasıyla okuma faaliyetleri, sosyal etkinliklere katılım, kültür sanat faaliyetleri, seyahat, sportif faaliyetler, akraba ziyaretleri, dil öğrenme, dernek-vakıf faaliyetleri, kurs faaliyetleri, yardım kuruluşlarına destek çalışmalarıdır.

Şekil 7. Sosyal Beceriyi Etkileyen Okul Dışı Etkinlikler

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Sosyal beceri gelişimini etkileyen okul dışı etkinlikleri ifade edilirken en fazla "Okuma Faaliyetleri" üzerinde görüş bildirilmiştir. Örneğin, OÖ2:"Kitap okuyorum."; FÖ1: "Farklı kitap türleri okuyarak sosyal gelişimime katkı sağlıyorum." Diyerek görüşlerini ifade etmişlerdir. Kitap okuma ile birlikte alanı ile ilgili okuma faaliyetleri ile ilgili görüş sunan öğretmenler de bulunmaktadır. SBÖ2: "Alanım ile ilgili makale, dergi inceliyorum."; TÖ3: "Alanımla ilgili kendi yeterliğimi arttırmak için her türlü kaynağa ulaşmaya çabalıyorum."

Sosyal Etkinliklere Katılım boyutunda öğretmenlerden S1: "Rehberlik kurslarını takip ediyorum, okuma anlama dinleme etkinlikleri, drama kursları, tiyatro, özel eğitim, duygu analizi, iletişim kursları, dost arkadaş edinme, toplum içinde konuşabilme, folklor halk oyunları kursları"; SBÖ1: "Okul dışı sinema, tiyatro, müze vb alan gezilerine katılım önemlidir." Şeklinde görüşler ifade etmiştir.

Seyahat alt temasına ait öğretmen görüşleri TÖ5: "Farklı şehirler, farklı yerler, farklı kültürleri görmek sosyal gelişimimi olumlu etkiliyor." ; M1: "Seyahat yapmak beni sosyal anlamda geliştiriyor." Şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Sportif Faaliyetler alt temasına ilişkin öğretmenler; SBÖ 2: "Öğretmen arkadaşlarla her hafta halı sahada futbol oynarız. Bunu düzenli olarak yapmaya çalışıyoruz." OÖ2: "Sağlıklı yaşam ve spor merkezine kayıt oldum haftada en az bir kere gitmeye özen gösteriyorum." Diyerek sportif faaliyetlere katıldıklarını belirtmişlerdir.

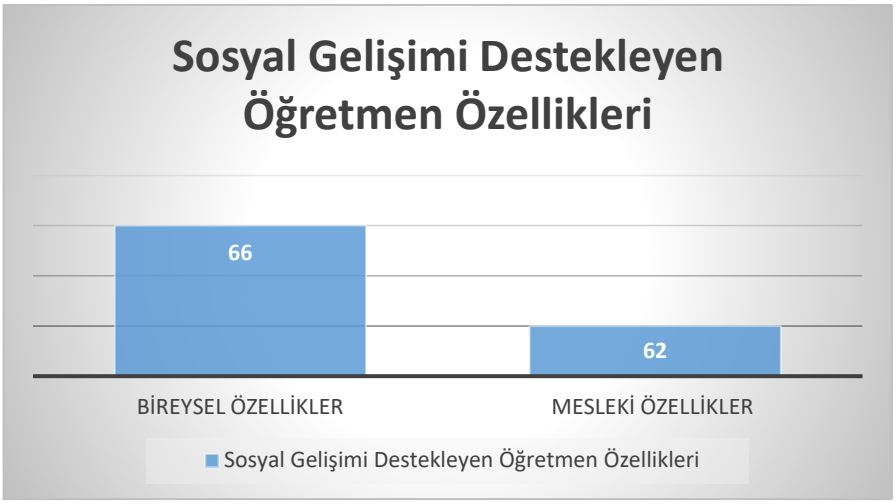
Akraba Ziyaretlerini sosyal gelişim alanında önemli olduğunu belirten öğretmenler; SÖ3:"Yakın oturduğum akrabalarla sık sık görüşürüm. Akrabadan ziyade benim arkadaşım gibi iyi ilişkilerimiz vardır. Birlikte ilgi duyduğumuz alanlarla ilgili planlamalar yaparız." Şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Dernek ve Vakıf Faaliyetlerine katılım ile öğretmen görüşleri; MÖ2: "Özellikle yardım derneklerine gönüllü olarak uygun vakitlerde çalışmalara katılmaya çalışıyorum."; SÖ5: "Bizzat katılamasam da derneklerin düzenlediği yardım faaliyetlerine destek olmak için uğraşıyorum, arkadaşlarımı bilgilendiriyorum."; T2: "Gönüllü yardım kuruluşlarının faaliyetlerine katılıyorum." Şeklindedir.

Dil öğrenme ve sosyal beceri gelişimi arasında olumlu etki olduğunu savunan öğretmenlerden M2: "yeni diller öğrenmeye ve öğrendiğim diller ile o dili konuşan insanlarla etkileşimde bulunma. Şu anlık 3 dil öğrendim." ve SÖ3: "Öğrenmiş olduğum farkı dilli pekiştirmek adına sosyal medyadan insanlarla konuşmayı önemli buluyorum, hem dilimi geliştiriyor hem de onlarla sosyalleşiyorum." Şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kurs faaliyetlerine katılım yönünde görüş bildiren öğretmenlerin görüşleri ise T2: "Farklı kurslara zaman zaman katılıyorum."; O3: "Alanımdaki yeni yaklaşımlara ait online kurslar ilgimi çekiyor bunları takip ediyorum. Güncel olanlara katılıyorum." şeklindedir.

Sosyal Beceriyi Etkileyen Öğretmen Özellikleri

Öğretmenlerin sosyal gelişimi destekleyen öğretmen özellikleri ile görüşleri analiz edildiğinde belirlenen temalar; mesleki özellikler ve bireysel özelliklerdir.

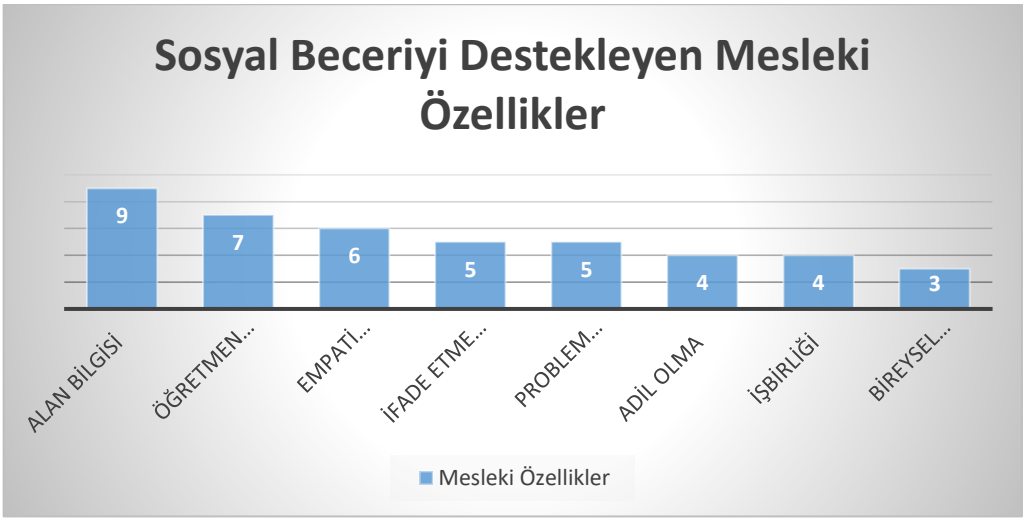
This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Şekil 8. Sosyal Gelişimi Destekleyen Öğretmen Özellikleri

Sosyal Beceriyi Destekleyen Mesleki Özellikler

Sosyal beceri gelişimini destekleyen mesleki özellikler sekiz alt tema altında toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; alan bilgisi, öğretmen-öğrenci iletişimi, empati becerisi, ifade etme becerisi, problem çözme, işbirliği adil olma, bireysel farklılıkları önemsemedir.

Şekil 9. Sosyal Beceriyi Destekleyen Mesleki Özellikler

MÖ2: "Alanım ile ilgili gelişmeleri takip etmeye çalışıyorum güncel gelişmelerle ilgili alanımdan kişilerle görüşmeler yapıyorum." FÖ1: Birlikte çalıştığımız öğretmen arkadaşlarla özellikle kendi zümremdeki arkadaşlarla belirli aralıklarla bir araya gelip fikir paylaşımında bulunduklarını ifade eden öğretmenler alan bilgisi faktörünün sosyal beceri gelişimine destek olduğunu savunmaktadır.

Mesleki özelliklerinden biri olan öğrencilerle iletişimin sosyal becerileri nasıl desteklediğini SBÖ2: "Öğrencilerimi yakından tanımaya çalışırım böylelikle onlarla daha olumlu ilişkiler kurmaya çalışıyorum, kurduğumuz olumlu etkileşim hem benim hem de öğrencilerimin sosyal gelişimini olumlu etkiliyor." şeklinde ifade etmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Empati Becerisinin öğretmenlerin mesleki özellikleri arasında önemli bir yer tuttuğunu öğretmenler de şu şekillerde dile getirmişlerdir. T4:"Öğrencilerimin daha iyi anlamaları için kendimi onların yerine koymaya çalışıyorum. Aynı zamanda öğretmen arkadaşlarımla paylaşımlarda bulunarak onların da fikirlerini almaya özen gösteririm." SBÖ1: "Öğrencilerimle ya da öğretmen arkadaşlarımla yaşadığım problemde hemen tepki göstermeyip öncelikle kendimi karşımdaki kişinin yerine koymaya çalışıyorum."T4: "Empati en başta kazanılması gereken bir beceri. Hoşgörülü olmalı. Kriz yönetimi çok önemlidir. İletişim becerileri gelişmiş ve güler yüzlü olmalı. Öfke kontrolünü sağlamayı başarabilmeli." ; O2: "Pozitif ve arkadaş canlısı olabilme, girişken, empati kurabilen kendisi ve duyguları ile barışık olma."

Öğretmenlerin mesleki özellikleri arasında yer alan ve çok önemli görülen bir diğer faktör de öğretmenin ifade etme becerisidir. Öğretmenler, iletişim becerisinin öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez özelliklerinden olduğunu ifadelerinde belirtmişlerdir. OÖ2: "Öğretmenlikte hitap ettiğiniz öğrencilerin gelişim ve yaş seviyelerine uygun ifadeler kullanmak önemli oluyor". TÖ6: "Öğrencilerimle ve velilerimle olumlu etkileşimi arttıracak şekilde konuşmalarıma dikkat etmeye çalışıyorum."

Problem Çözme alt temasına ilişkin öğretmen görüşünün biri de SÖ1: "Günlük yaşamda, iletişimde, oyun müzik becerilerinde, hayat içinde, sosyal alanlarda, problem çözmede, özel eğitim ve rehabilitasyonda, değerlendirmede…" şeklinde ifade etmiştir.

Adil olma alt temasına ilişkin görüşlere yer veren öğretmenler O1: "Hayır demeyi başarabilmek ve zorbalıkların karşısında kendisinin ve ihtiyacı olanın haklarını savuna bilen olmalıdır." Düşüncelerini bu şekilde ifade etmişlerdir.

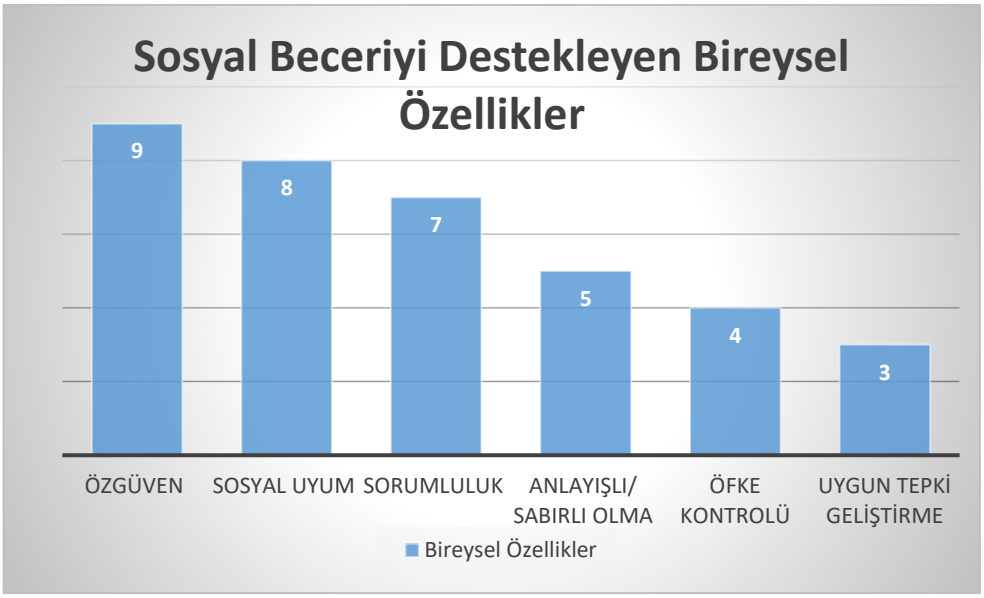
Bireysel Farklılıkları Önemseme görüşü öğretmenler tarafından sahip olunması gerekenler arasında görülmüştür. S3: "Her insanın farklı özelliklere sahip olduğu bilinmeli. Ve karşındaki insanın özelliklerini değiştirmeye çalışılmamalıdır."

İşbirliği ile ilgili bir öğretmen de SBÖ2: "Arkadaş, aile ve okul ilişkilerimde bir etkinlik ya da bir plan yapılacaksak planlanma aşamasında iş bölümü yapılması sosyal ilişkilerimizin daha olumlu devam etmesi açısından çok önemlidir." Şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Sosyal Beceriyi Destekleyen Bireysel Özellikler

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere göre bireysel özellikler özgüven, sosyal uyum, sorumluluk, anlayışlı/sabırlı olma, öfke kontrolü, uygun tepki geliştirme şeklinde belirlenmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Şekil 11. Sosyal Beceriyi Destekleyen Bireysel Özellikler

Sosyal gelişimi destekleyen bireysel özellikler öğretmen görüşleri arasında en çok yer alan ifade özgüvendir. O2: Özgüven, dil ve iletişim alanında gelişimi sağlar; S3:Özgüveni yüksek bir birey sosyal ortamlarda kendini daha iyi hissedeceği için özgüven sosyalleşme için önemlidir." şeklinde ifade etmişlerdir.

Sosyal beceriyi destekleyen bireysel özelliklerden bir diğeri de sosyal uyum olarak belirlenmiştir. Öğretmenler sosyal uyum ile ilgili FÖ2: "Kişilik, özgüven, aidiyet duygusu"; SÖ3: "Arkadaş çevremde grup olarak bir etkinlik yapacaksak o grubun bir uyum içerisinde katılım sağlamaları için ortam oluşturmaya çalışırım." Şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Sorumluluk, sosyal beceri için önemli tutum ve davranışlar arasında yer almaktadır. TÖ3:Sorumluluk sahibi olmak sosyal becerinin gelişimi için önemli bir adımdır. OÖ1:İnsanların birbirleriyle iyi ilişkiler kurması öncelikle kişinin sorumluluk sahibi olmasıyla çok alakalıdır. Örneğin ben sorumluluk sahibi olmayan arkadaşlarımı her zaman eleştiririm." gibi öğretmen görüşleri bulunmaktadır.

Sosyal beceri gelişimini destekleyen bireysel özellikler arasında ifade edilen Anlayışlı/Sabırlı Olma özelliği ile ilgili öğretmenler; OÖ2: "İyi sosyal ilişkiler kurmanın ilk kuralı hem arkadaşlarına hem ailene hem öğretmen olarak öğrencilerimize anlayışlı olmak onları gerektiğinde tolere edebilmektir bence." SBÖ1: "Sabırlı ve hoşgörülü olmayan kimseler sosyal ortamlarda bence çok da kabul görmezler." Güler yüzlü olma özelliği ile ilgili görüşte bulunan diğer bir öğretmen de; F1: "Sosyal biri olabilmek için güler yüzlü ve esprili olmalı, yaşadığımız dünyaya karşı duyarlı ve hassas olabilmeli, liderlik vasfı olmalı ve bu kitleyi etkileyebilmelidir." Şeklinde görüş bildirmiştir.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Öfke Kontrolünü sağlayabilme ile ilgili görüşlere yer veren öğretmenler de T5: "Öfke kontrolünü sağlayan bir öğretmen sosyal beceri sahibidir diyebilirim." ; SÖ1: "Öğretmen gerek sosyal çevresi gerek okul çevresi olsun öfke kontrolünü iyi sağlamalı ve öfke kontrolü konusunda çevresindeki insanlara rol model olmalıdır." Uygun Tepki Geliştirme ile ilgili O2: "Duygularını tanıma duygularını doğru şekilde ifade etme." şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öğretmenlerin sosyal beceriye yönelik algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma desenine göre tasarlanmış, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler sosyal becerinin kapsamı, sosyal beceriyi etkileyen faktörler, sosyal beceriyi etkileyen etkinlikler, sosyal beceriyi destekleyen öğretmen özellikleri şeklinde dört tema altında toplanmıştır. Öğretmenlere sosyal becerinin kapsamı ile ilgili sorulan sorular karşılığında belirlenen alt temalar; iletişim becerisi, davranış çözümleme becerisi, toplumsal uyum, yardımlaşma becerisi, katılım sağlama ve problem çözme becerisi şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin sosyal beceri kavramı ile en fazla iletişim ve davranış çözümleme kavramlarını ilişkilendirildikleri belirlenmiştir.

Avcıoğlu (2007)'de Sosyal Beceri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaptığı araştırmada sosyal beceriyi oluşturan boyutları kişiler arası beceriler, kızgınlık davranışları kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerileri, akran baskısı ile başa çıkma becerileri, kendini kontrol etme becerileri, sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri, görevleri tamamlama becerileri olarak belirlenmiştir. Belirtilen çalışmada ortaya konulan kişiler arası beceriler, sözel açıklama becerileri ve uyum sağlama, yapılan araştırmada ortaya konan iletişim davranışlarını çözümleme ve toplumsal uyum alt temaları ile benzerlik göstermektedir. Uçar (2010) ve Yalçın (2012) öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek için gerçekleştirdikleri çalışmada öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanterleri kullanarak belirlenen sosyal beceri düzeylerinin sosyal kontrol ve duyuşsal duyarlılık boyutlarında daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada öğretmenlerin davranışları çözümlenerek uygun tepkiler geliştirme, yardımlaşma, problem çözme kavramlarını sosyal becerinin kapsamına giren önemli öğeler olarak değerlendirilmektedir.

Sosyal Beceriyi etkileyen etmenler ve etkinlikler farklı branşlardan öğretmenlerin görüşlerine göre belirlendiği araştırmada sosyal beceriyi etkileyen etmenler okul olanaklı etmenler ve okul dışı etmenler olarak ortaya konmuştur. Okul olanaklı etmenler öğrenciler, okul idaresi, öğretmenler, öğrenci velileri ve diğer personel olarak belirlenmiştir. Okul dışı etmenler ise sosyal çevre, aile ve kurslar olarak ortaya konmuştur.

Okul içi etmenlerden öğrencilerin sosyal becerilerinin incelendiği Erten (2012); Pekdoğan (2011); Günindi (2011)'nin çalışmalarının ortak noktası olarak sosyal beceri gelişiminde en etkili faktörün yakın sosyal çevre ve aile olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerine uygun olarak

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

belirlenen sosyal beceriyi etkileyen etmenler arasında da ise sosyal çevre alt tema olarak belirlenmiştir. Okul içi sosyalleşme sürecinde en etkili öğelerden öğretmen ve öğrenci etkileşiminin önemli olduğu ve bu etkileşimin öğretmenlerin hem de öğrencilerin sosyal beceri gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir. Sosyal çevre ile kurulan etkileşim ve sosyal çevrenin sağladığı olanaklar kapsamında öğretmenlerin sosyalleşme sürecinin sosyal beceri gelişimini desteklediği söylenebilir.

Sosyal beceri gelişimini etkileyen bir diğer öğe ise etkinlikler ve bu etkinliklerde yer alma olarak ifade edilebilir. Öğretmenler sosyal beceriyi okul içinde etkileyen etkinlikler olarak kültürel faaliyetler, hizmet içi faaliyetler, yardımlaşma faaliyetleri, veli-öğrenci gezileri, sosyal çevre ile etkileşim, okul projeleri, sosyal-sportif etkinlikler, geziler, veli ziyaretleri olarak ifade etmişlerdir. Benzer bir çalışmada Marchant & Siperstein (1997) öğretmenlerin sosyal beceri gelişimini desteklemek için uyguladıkları sosyal gelişim programında öğretmenlerin planlanan etkinliklere katılım sağlamalarının sosyal gelişimi olumlu etkilediğini, sosyal becerileri artan öğretmenlerin okul içi yaşanan öğrenci ve öğretmen kaynaklı sorunlara daha etkin çözümler geliştirebileceklerini ortaya koymuşlardır. Kara (2003), yaptığı çalışmada öğretmen ve öğrencilerin sosyal becerilerine etki eden değişkenleri ele almış ve araştırma sonucunda öğretmenlerin sosyal becerileri üzerinde en etkili öğretim sosyal-ekonomik kaynaklı özellikler olduğu ortaya koymuştur. Öğrencilerin sosyal becerilerini etkileyen değişkenler ise okul, aile ve sosyal çevre özellikleri olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ortaya konan bulgular ışığında sosyal çevre ve sosyal çevre ile ilgili etkinliklere katılım sosyal beceriyi etkileyen etmenler olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin mesleki ve bireysel özelliklerinin sosyal beceri gelişimlerini etkilediği sonucu çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin sosyal becerilerini etkileyen etmenler mesleki özellikler; alan bilgisi, öğretmen-öğrenci iletişimi, empati, ifade becerisi, bireysel farklılıkları önemseme, adil olma, problem çözme, işbirliği olarak belirlenmiştir. Leung (2010) öğretmen ve öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin beklentilerini incelemiş, çalışma sonucunda öğretmenlerin e öğrencilerin en fazla üzerinde durdukları sosyal beceri öğesinin empati becerisi olduğu ortaya konmuştur. Beebe- Frankenberger, Lane, Bacian, Greshan& Mac Millian (2005) çalışmalarında öğretmenlerin önem verdikleri sosyal becerilerin işbirliği; iyi iletişim olduğu belirlenmiştir. Yıldız (2017) yaptığı araştırmada öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin sosyal becerileri ve sosyal beceri öğretimine yönelik bilgi düzeylerinin yüksek olması öğrencilere bu konuda model oldukları için öğrencilerin sosyal becerilerini olumlu yönde etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin özgüven, sosyal uyum, sorumluluk, anlayışlı, sabırlı olma, öfke kontrol becerisi, uygun tepki geliştirme gibi bireysel özelliklerin sosyal beceri gelişimi için etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Miller ve diğerleri (2000) öğretmenlerin sosyal becerilerini geliştirmek için bir program uygulamıştır. Uygulanan sosyal beceri programı ile öğretmenlerin mesleki gelişimlerine de olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin sahip oldukları mesleki özelliklerin ve sosyal becerilerinin

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

birbirlerini etkileyen iki özellik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sosyal becerileri sosyal gelişimlerini etkileyen önemli bir faktör olmakla birlikte öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimleri üzerine büyük bir etkiye sahip olan öğretmenlerin sahip oldukları bu özellikler ile öğrencilere özellikle model olarak katkı sağlaması sosyal alanda gelişmeleri olumlu kişilerin yetişmesine olanak sağlayacaktır. Toplumsal olumlu davranış geliştirme sürecinde sosyal beceri kazanım süreci önemli olmakla beraber bu konuda en önemli faktör öğretmenlerim sosyal beceri düzeylerinin yüksek olması ve sosyal beceri öğretimine yönelik bilgi düzeylerinin artması gerekliliğidir. Bu geliştirmeye yönelik yapılan tüm çalışmalar bu sebeple önemli görülmektedir. Öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçecek ölçme araçlarını geliştirerek öğretmenlerin sosyal becerileri ile ilgili eksiklik oldukları yönlerini belirlemesi bunları kazanma yoluna götürür. Öğretmenlerin kendi sosyal gelişimlerini destekleyici sosyal becerilerini attırmaya yönelik hizmet içi kurslara, seminerlere ve etkinliklere katılmaları önemli görülmektedir. Bunun yanında iletişim, kişilik gelişimlerini ve kişiler arası etkileşim becerilerini olumlu etkileyecek çalışmalar yaparak gelişimlerine katkı sağlamaları önemli bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Aksoy, P. (2014). Hikâye Anlatma Temelli ve Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Avcıoğlu, H. (2007) İşitme Engelli Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretilmesinde İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi İle Sunulan Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt / Sayı: 7/1.

Bacanlı, H. (1999). Sosyal Beceri Egitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Baum, D., D. Duffelmeyer, F., & Geelan, M. (1988). Resource teacher perceptions of the prevalence of social dysfunction among students with learning disabilities. Journal of Learning Disabilities, 21(6), 380-381.

Baumgart, D., Filler, J., & Askvig, B. A. (1991). Perceived importance of social skills: A survey of teachers, parents, and other professionals. The Journal of Special Education, 25(2), 236-251.

Beaman, R., & Wheldall, K. (2000). Teacher's use of approval and disapproval in the classrooms. Educational Psychology, 20 (4), 431-446.

Beebe-Frankenberger, M., Lane, K.L., Bocian, K.M., Gresham, F.M., & MacMillan, D.L. (2005). Students with or at risk for problem behavior: Betwixt and between teacher and parent expectations. Preventing School Failure, 49 (2), 10-17.

Creswell, J. W. (2007). Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches. Sage Publications.

Çepni, S. (2010). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Trabzon: Akademi Kitabevi.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Dobbins, N. ve Higgins, K. (2010). An analysis of social skills instruction provided in teacher education and inservice training programs for general and special educators. Remedial and Special Education. 31(5), 358- 367.

Durualp, E. (2009). Anasınıfına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Ve Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi (Çankırı Örneği). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erdoğan, F. (2002). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Sosyal Becerilerin Sosyo-Ekonomik Düzey, Cinsiyet ve Yaş ile İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erten, H. (2012). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İzlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. Kastamonu Eğitim Dergisi, 13(1), 41-54.

Gülay, H. (2011). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumlarının Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi. Journal of New World Sciences Academy, 6, (1), 139-146.

Günindi, Y. (2011). Bağımsız Anaokullarına ve Anasınıflarına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 133-144.

Gresham, F.M. (1997). Social competence and students with behavior disorders: Where we've been, where we are and where we should go. Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, September, 194-201.

Kara, E. 2003. Öğretmen Ve Öğrencilerin Sosyal Beceri Algılarına Etki Eden Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Katz, L. G. & McClellan, D. E. (1997). Fostering children's social competence: The teacher's role. Washington, D.C.National Association for the Education of Young Children, 7-99.

Koç, B. (2015). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Matematik Dersindeki Erişiye, Kalıcılığa ve Sosyal Beceriye Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.

Leung, C. (2010). An experimental study of eduplay and social competence among preschool students in Hong Kong, Early Child Development and Care, 1–14.

Mantaş, S. (2014). Drama Etkinliklerinin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Gelişimi ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Marchant, C., & Siperstein, G. N. (1997). Meeting the social needs of students with ADHD by addressing the professional development needs of their teachers. Teacher Education and Special Education, 20(2), 92-102.

McClelland, M. M. ve Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. Early Childhood Research Quarterly, 18, 206-224.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Miller, K. J., Wienke, W.D., & Savage, L. B. (2000). Elementary and middle/secondary educator's pre and post training perceptions of ability to instruct students with disabilities. Rural Special Education Quarterly, 19(3), 3-14

Miller, M.J., Lane, K.L., & Wehby, J. (2005). Social skills instruction for students with high incidence disabilities: A school based intervention to address acquisition deficits. Preventing School Failure, 49 (2), 27-39.

Odom, S.L. (2000). Preschool inclusion: What we know and where we go from here. Topics in Early Childhood Special Education, 20(1), 17-20.

Özyürek A., Begde Z. ve Yavuz N. F. (2014) Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki. Sosyal Bilimler Dergisi.16(2), 115-134.

Pekdoğan, S. (2011). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklardaki Sosyal Becerilerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi (Elazığ ili Örneği), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ensitütüsü, Malatya.

Pekdoğan, S. (2016). Hikâye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi, 41, 305-318.

Salisbury, C. L., Gallucci, C., Palombaro, M. M., & Peck, C. A. (1995). Strategies that promote social relations among elementary students with and without disabilities in inclusive schools. Exceptional Children, 62,125-137.

Schepis, M.M., Ownbey J.B., Parsons, M.B., & Reid, D.H. (2000). Training support staff for teaching young children with disabilities in an inclusive preschool setting. Journal of Positive Behavior Interventions, 2(3), 170-178.

Segrin, C. 2001. Social Skills and Negative Life Events: Testing the Deficit Stress Generation Hypothesis. Current Psychology. 1 (20),19-35.

Sorias, O. (1986). Sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. Psikoloji Dergisi. 5 (20), 24-29.

Spence, S. H. 2003. Social Skills Training With Children and Young People: Theory, Evidence and Practice. Child and Adolescent Mental Health. 8 (2), 84 – 96

Uçar, N.Y. (2010). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Becerilerini Etkileyen Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Webster-Stratton, C., Reid, M.J., & Hammond, M. (2001). Preventing conduct problems, promoting social competence: A parent and teacher training partnership in Head Start. Journal of Clinical Child Psychology, 30(3), 283-302.

Westwood, P. (1993). Commonsense methods for children with special needs strategies for the regular classroom. (6th Edition).London: Routhledge. Erişim Adresi: http://digilib.umpalopo.ac.id:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/288/Commonsense%20Methods.pdf?sequence=1&izAllowed=y

Yalçın, H. (2012) Sosyal Beceri Seviyelerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinde İncelenmesi. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi (29),1-11

Yıldız N.G (2017) öğretmenlerin Sosyal Beceri Öğretimine Yönelik Bilgi Düzeyleri ile Öğrencilerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki. Elementory Education Online, 16(03), 1275-1286.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300

Yüksel, G. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

This document downloaded from 193.255.97.47 [1 times] Çanakkale / Turkey on Mon, 29 Nov 2021 16:48:55 +0300